

Prim Bertran. *In memoriam*

Irene LLOP I JORDANA

Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

Fa un parell d'anys, un estudiant d'història demanava a altres alumnes —via *Informar*— quin professor li recomanaven si volia aprendre història medieval. La primera resposta va ser: «Prim Bertran: és Nostre Sinyor baixat a la terra.» No solament em va impressionar la resposta, sinó que tots els alumnes que recomanaven en Prim, que no eren pocs, destacaven que era molt bon professor i, a més, una gran persona.

Referent a Catalunya pels seus estudis d'història medieval i, en el camp del judaisme català, per les seves aportacions a la fiscalitat i a la història dels jueus de les terres de ponent —no havia perdut mai el lligam amb la seva terra—, era rigorós i erudit.

La seva sòlida formació com a historiador i el coneixement de les fonts històriques permetien que, quan investigava algun aspecte de la història medieval, inclogués en el seu context el tema jueu; això feia possible, d'altra banda, que, quan analitzava un aspecte concret de temàtica exclusivament jueva, conegués a fons el seu enquadrament en la societat medieval.

Les seves aportacions a l'estudi del judaisme català medieval van contribuir al coneixement de l'aljama de Lleida des de revistes de qualitat com *Sefarad*, en què va publicar un document sobre un nou cementiri jueu a Lleida (1383), o *Ilderda*, on va examinar els jueus en els llibres de batlle i cort de Cer-

---

Correspondència: Irene Llop i Jordana. Universitat de Vic. Departament de Filologia i Didàctica de la Llengua i la Literatura (FETCH). Carrer de Laura, 3. E-08500 Vic. UE. Tel.: 00 34 938501244. A/e: irene.llop@uvic.cat.

vera entre 1354 i 1357. Va participar en el Primer Col·loqui d'Història dels Jueus a la Corona d'Aragó amb l'estudi dels adenantats i els secretaris de l'aljama jueva de Lleida durant els segles xiv i xv. Els seus últims treballs també van centrar-se en l'estudi de les comunitats jueves de l'àrea de Lleida, amb un caràcter més general. Un dels articles més destacats de la seva trajectòria va ser el dedicat a la fiscalitat extraordinària de les aljames de jueus de la Corona d'Aragó entre 1309 i 1317, tema que coneixia a fons.

Prim Bertran era un excel·lent professor, reconegut pels seus alumnes i companys, i un gran investigador, com demostren els seus treballs, però, per sobre de tot, era una bona persona. Amable, atent, sempre considerat i amb una fina ironia. A la seva passió per la història i un gran respecte envers els seus alumnes, s'hi afegia una gran humilitat. Era d'aquells savis que mai no es vantaven de ser-ho, molt proper i sempre disposat a compartir coneixements i a escoltar. A més, era molt accessible i sempre estava disposat a parlar una estona del que fos.

Però en Prim tenia un gran defecte: no sabia dir que no. Això feia que sovint anés carregat de feina, de responsabilitats... i, malgrat tot, tirava endavant. Sempre trobava temps per a la Societat Catalana d'Estudis Hebraics: va ser vocal de la Junta des de l'any 1995, i és indiscutible que la trajectòria de l'associació no hauria estat la mateixa sense ell.

Els qui l'havien tingut com a professor no oblidaran que transmetia entusiasme, ni les seves visites al call jueu de Barcelona i les sortides a Itàlia —gelateries incloses—, que eren mítiques, ni que gràcies a la seva gran memòria recordava el noms dels alumnes que havia tingut feia vint anys; aquells qui l'havien escoltat en alguna conferència recordaran que era un gran comunicador; i els qui l'havien tingut com a company a la universitat o a les nombroses associacions a què pertanyia trobaran a faltar la seva cordialitat i la seva serietat a l'hora de treballar.

En Prim era una persona que estimava la seva família (amb veneració), la seva feina, els alumnes, els seus col·legues. Un afecte que tenia retorn. Per això i per tantes coses més, la seva pèrdua, tan sobtada, ens ha trasbalsat. Adéu, mestre; adéu, amic.

Bibliografia de Prim Bertran relativa a la història dels jueus

«Documento sobre un nuevo cementerio judío en Lérida (1383)». *Sefarad: Revista de Estudios Hebraicos y Sefardíes* [Madrid], 41 (1981), p. 114-120.

- «Els jueus en els llibres de batlle i cort de Cervera (1354-1357)». *Ilerda* [Lleida], 44 (1983): *Miscel·lània homenatge a Josep Alfons Tarragó i Pleyan*, p. 189-205.
- «Adenatats i secretaris de l'aljama jueva de Lleida: segles XIV i XV». En: *Actes del Primer Col·loqui d'Història dels Jueus a la Corona d'Aragó*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 1991, p. 313-320.
- «La fiscalidad extraordinaria de las aljamas de judíos de la Corona de Aragón (1309-1317)». *Sefarad: Revista de Estudios Hebraicos y Sefardíes* [Madrid], 52 (1992): *Homenaje al Prof. David Romano Ventura*, p. 305-322.
- «Les comunitats jueves de Catalunya; l'àrea de Lleida». En: COMPANYYS, Mariona (coord.). *La Catalunya jueva*. Barcelona: Àmbit: Museu d'Història de Catalunya, 2002, p. 87-107.
- «Els jueus de la ciutat de Lleida: alguns aspectes». *Anuari de Filologia*, 24-25 (2002-2003), *Secció E: Estudis Hebreus i Arameus*, 11: OLMO LETE, Gregorio; MILLET ALBÀ, Carolina (coord.). *Homenatge al Dr. Jaime Vándor*, p. 49-67.